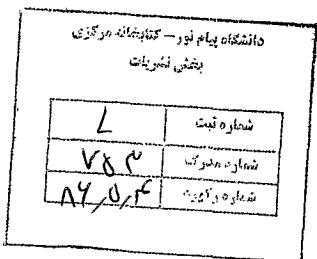

1. DEM

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران

دانشکده علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی - برنامه‌ریزی درسی

موضوع:

مطالعه راهبردهای یاددهی و یادگیری

درس زبان فارسی دوم متوسطه نظام آموزش از راه دور برمبنای

کتب مربوط از نظر دبیران استان چهارمحال و بختیاری در سال تحصیلی ۱۳۸۴-۸۵

پژوهشگر:

کیانوش حیدری سورشجانی

استاد (اهنما):

جناب آقای دکتر مهران فرج‌الله

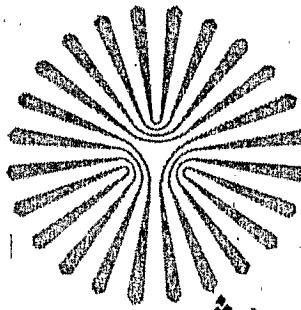
۱۳۸۷ / ۲ / ۱۱

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمد رضا سرمدی

(ردیبهشت ماه ۱۳۸۶)

۱۰۶۱۸

دانشگاه پیام نور

تصویب نامه

پایان نامه تحت عنوان:

بررسی راهبردهای یادگیری درس زبان فارسی دوم

متوسطه سیستم آموزش از راه دور

در مبنای کتب مربوط از نظر دیوان در استان چهار محال و بختیاری)

درجہ بالا

نمرہ: ۱۹

تاریخ دفاع: ۸۶/۲/۲۹

اعضای هیات داوران:

هیات داوران مرتبه علمی امضاء

نام و نام خانوادگی

استاد راهنمای

۱- آقای دکتر مهران فرج اللہی

استاد مشاور

۲- آقای دکتر محمد رضا سرمدی

استاد داور

۳- آقای دکتر احمد احمدزاده بیانی

نمائنده گروه

۴- آقای دکتر محمد رضا سرمدی

تقدیر و تشکر:

برخود لازم می‌دانم مراتب تقدیر و سپاس خویش را از اساتید
گرامی جناب آقای دکتر مهران فرج‌اللهی استاد راهنمای و جناب
آقای دکتر محمد رضا سرمدی استاد مشاور به خاطر راهنمایی‌ها و
ارشادات ارزنده‌شان در انجام این پایان‌نامه تحقیقاتی ابراز دارم.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: طرح پژوهش

۲	مقدمه
۳	۱-۱) بیان مسئله و سوالات تحقیق
۵	۲-۱) اهمیت و ضرورت موضوع
۱۰	۳-۱) اهداف تحقیق
۱۱	۴-۱) تعریف مفاهیم و اصطلاحات

فصل دوم: بررسی پیشینه پژوهش

۱۶	مقدمه
۱۷	۱-۲) بررسی نظریه‌ها و متون مربوط به موضوع پژوهش
۱۷	۲-۲) تعاریف آموزش از راه دور
۱۸	۳-۲) مفاهیم کلیدی در تعریف
۲۰	۴-۲) تاریخچه آموزش از راه دور
۲۱	۵-۲) پیشینه آموزش از راه دور در ایران
۲۲	۶-۲) تاریخچه مختصر آموزش نظام سنتی
۲۳	۷-۲) مقایسه آموزش با یادگیری
۲۴	۸-۲) عناصر تشکیل دهنده آموزش
۲۵	۹-۲) مشکلات آموزش معلمان و رابطه با آموزش از راه دور

- ۲۶-۲) آیا شروع آموزش از راه دور م مشروع و مؤثر است؟
- ۲۸-۱) اهداف آموزش‌های از راه دور فراگیران
- ۲۸-۱۲) طبقه بندی فراگیران
- ۳۱-۱) تفاوت‌های موجود بین دانش‌آموزان نظام آموزش حضوری و فراگیران آموزش از راه دور
- ۳۳-۱۴) مبانی آموزش از راه دور
- ۳۶-۱۵) عوامل ایجابی یا علل پیدایش آموزش از راه دور
- ۳۸-۱۶) آموزش از راه دور و رویکردهای آموزشی و یادگیری
- ۳۹-۱۷) بررسی پژوهش‌های انجام شده
- ۳۹-۱۷-۱) الف- پژوهش‌های داخلی
- ۴۰-۱۷-۲) ب- پژوهش‌های خارجی
- ۴۰-۱۸) شیوه‌نامه آموزش از راه دور
- ۴۰-۱۹) نقش یادگیری باز و از راه دور در نوآوری
- ۴۴-۲۰) مفاهیم و نگاشته‌های علمی
- ۴۷-۲۱) گرایش‌های موجود در یادگیری باز و از راه دور
- ۴۹-۲۲) مزیت یادگیری باز و از راه دور
- ۵۱-۲۳) ابتکارهای یونسکو در یادگیری باز و از راه دور
- ۵۳-۲۴) توانمندی یادگیری باز و از راه دور
- ۵۷-۲۵) یادگیری و آموزش فردی
- ۵۸-۲۶) الگوهای آموزشی در آموزش از راه دور

فصل سوم: روش تحقیق

۶۰	مقدمه
۶۱	۱-۳) روش تحقیق
۶۱	۲-۳) جامعه آماری
۶۲	۳-۳) نمونه آماری و روش نمونه‌گیری
۶۳	۴-۳) حجم نمونه و روش تعیین حجم نمونه
۶۴	۵-۳) ابزارهای اندازه‌گیری
۶۵	۶-۳) مشخصات پرسشنامه
۶۶	۷-۳) شیوه جمع‌آوری اطلاعات
۶۶	۸-۳) تعیین پایایی و روایی پرسشنامه
۶۰	۹-۳) روش تجزیه و تحلیل
۶۸	۱۰-۳) آزمون مجدول کای

فصل چهارم تجزیه و تحلیل داده‌ها

۷۱	مقدمه
۷۱	۱-۴) مشخصات فردی آزمودنیها و توصیف آنها
۸۳	۲-۴) تجزیه و تحلیل داده‌ها

فصل پنجم بحث و خلاصه- نتیجه‌گیری

۹۰	مقدمه
۹۱	۱-۵) سوال اول تحقیق
۹۳	۲-۵) سوال دوم تحقیق
۹۵	۳-۵) سوال سوم تحقیق
۹۷	۴-۵) سوال چهارم تحقیق
۹۹	۵-۵) نتیجه‌گیری کلی در مورد سوالات
۱۰۰	۶-۵) پیشنهادهای کاربردی تحقیق
۱۰۲	۷-۵) پیشنهادها برای تحقیقات بعدی
۱۰۴	۸-۵) محدودیتهای تحقیق
۱۰۵	منابع فارسی
۱۰۷	منابع انگلیسی
۱۰۸	پیوست‌ها
الف	پرسشنامه
پ	مربوط به تجزیه و تحلیل داده‌ها

فهرست جداول

عنوان

صفحه

- جدول شماره (۱-۴) توزیع معلمان براساس سابقه تدریس به تفکیک جنس ۷۱
- جدول شماره (۲-۴) توزیع معلمان بر حسب مدرک ۷۲
- جدول شماره (۳-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب رشته تحصیلی ۷۳
- جدول شماره (۴-۴) توزیع بر حسب دوره‌های آموزش ضمن خدمت ۷۴
- جدول شماره (۵-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب محل خدمت شهر و روستا ۷۵
- جدول شماره (۶-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب جنسیت ۷۶
- جدول شماره (۷-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخها مربوط به مفید و موثر بودن کتاب خودآموز و کار تمرین ۷۷
- جدول شماره (۸-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخها مربوط به اینکه مطالب مکمل و تکمیلی کتاب خودآموز برای یاددهی و یادگیری مستقل کمک می‌کند. ۷۸
- جدول شماره (۹-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخها مربوط به اینکه کتاب خودآموز و کار و تمرین تا چه حد شاگرد را به یادگیری مستقل کمک می‌کند. ۸۰
- جدول شماره (۱۰-۴) توزیع فراوانی و درصد پاسخها مربوط به اینکه از نظر دبیران کتاب خودآموز و کار تمرین زبان فارسی تکیه بر دانش آموز محوری دارد ۸۲
- جدول شماره (۱۱-۴) مجدور خی مربوط به پرسش‌های سؤال اول پژوهش ۸۳
- جدول شماره (۱۲-۴) مجدور خی مربوط به پرسش‌های سؤال دوم پژوهش ۸۴
- جدول شماره (۱۳-۴) مجدور خی مربوط به پرسش‌های سؤال سوم پژوهش ۸۵

عنوان

صفحه

- جدول شماره (۱۴-۴) مجدور خی مربوط به پرسش‌های سؤال چهارم پژوهش ۸۶
- جدول شماره (۱۵-۴) مجدور خی مشاهده شده سؤالات تحقیق ۸۷

فهرست نمودارها

عنوان	صفه
نمودار (۱-۴) توزیع معلمین براساس سابقه تدریس به تفکیک جنس	۷۱
نمودار (۲-۴) توزیع معلمین بر حسب میزان تحصیلات	۷۲
نمودار (۳-۴) توزیع دبیران بر حسب رشته تحصیلی	۷۳
نمودار (۴-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب دوره‌های آموزش ضممن خدمت	۷۴
نمودار (۵-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب محل خدمت شهر و روستا	۷۵
نمودار (۶-۴) توزیع پاسخگویان بر حسب جنسیت	۷۶

نام خانوادگی دانشجو: حیدری سورشجانی

نام: کیانوش

شماره دانشجویی: ۸۳۸۱۰۱۴۲۵۳

عنوان پایان نامه: مطالعه راهبردهای یاددهی و یادگیری درس زبان فارسی دوم متوسطه نظام آموزش از راه دور

برهمنای کتب مربوط از نظر دبیران استان چهارمحال و بختیاری در سال تحصیلی ۱۳۸۴-۸۵

استاد مشاور: جناب آقای دکتر محمد رضا سرمدی استاد راهنمای: جناب آقای دکتر مهران فرج الله

گرایش: برنامه‌ریزی درسی

رشته: علوم تربیتی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد

تاریخ فارغ‌التحصیلی: ۱۳۸۶/۲/۲۹

دانشکده: علوم انسانی

دانشگاه: پیام نور(مرکز تهران)

تعداد صفحه: ۱۰۸

کلید واژه‌ها: راهبردها - آموزش و پرورش - معلم - سیستم آموزش حضوری - آموزش از راه دور - یادگیری - یاددهی

پنجه

بر اساس پژوهش حاضر به بررسی راهبردهای یاددهی- یادگیری درس زبان فارسی دوم متوسطه نظام آموزش از راه دور بر مبنای کتب مربوط از نظر دبیران استان چهارمحال و بختیاری پرداخته شده است.

هدف اساسی و کاربردی این تحقیق آن است که میزان تأثیر کتاب خودآموز زبان فارسی در یادگیری فرآگیران مشخص نماید تا این طریق مسئولین آموزش و پرورش و مؤلفین را در تأثیف کتب یاری نماید.

این تحقیق دارای ۴ سوال می‌باشد که به شرح زیر است

۱- آیا کتاب خودآموز و کار و تمرین برای یاددهی - یادگیری دبیران و دانش آموزان مفید و

مؤثر بوده است؟

۲- آیا از نظر دبیران مطالب مکمل و تکمیلی کتاب خودآموز برای یاددهی - یادگیری کارائی لازم را دارد؟

۳- کتاب خودآموز و کار و تمرین تا چه حد شاگرد را به یادگیری مستقل کمک می‌کند؟

۴- آیا کتاب خودآموز و کار تمرین زبان فارسی دوم متوسطه تکیه بر دانش آموز محوری دارد؟

جامعه آماری ۹۲ نفر دبیر ادبیات فارسی که کتاب خودآموز زبان فارسی دوم متوسطه آموزش از راه دور استان چهارمحال و بختیاری را تدریس کرده‌اند می‌باشد که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده خوشه‌ای ۴۰ نفر دبیر به عنوان نمونه انتخاب شد. نظر دبیران با استفاده از پرسشنامه نظر خواهی از دبیران که حاوی ۳۲ پرسش بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت تنظیم شده بود جمع آوری شده تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده بر اساس روش‌های آماری توصیفی و استنباطی انجام گرفت در سطح توصیفی از مشخصه‌های آماری نظری فراوانی و درصد در سطح استنباطی از آزمون آماری غیر پارامتریک مجدور خی استفاده شده است. بر اساس نتایج به دست آمده مهمترین یافته‌های این پژوهش به شرح زیر می‌باشد. کتاب خودآموز و کار و تمرین آموزش از راه دور برای یاددهی و یادگیری دبیران و دانش آموزان مفید و مؤثر بوده است. از نظر دبیران مطالب مکمل و تکمیلی کتاب خودآموز برای یاددهی و یادگیری کارائی و اثر بخشی خود را در سطح بالائی نشان داده است. کتاب خودآموز و کار تمرین دانش آموزان را به یادگیری مستقل، هدایت و کمک می‌کند. تکیه کتاب خودآموز بر دانش آموز محوری می‌باشد. در کل نتایج چهار سؤال در سطح بالائی تأیید شدند.

فصل اول:

طرح پژوهش

مقدمه

بیان مسئله و سؤالات تحقیق

اهمیت و ضرورت موضوع

اهداف تحقیق

تعریف مفاهیم و اصطلاحات

مقدمه

در هر جامعه، آموزش و پژوهش سنگ زیربنای توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است.

بررسی عوامل مؤثر در ترقی و پیشرفت جوامع پیشرفته بیانگر آن است که همه این کشورها از آموزش و پژوهش کارآمد برخوردار بوده‌اند. امروزه دست‌یابی به یک نظام آموزشی پیشرفته، جزو بهترین هدفهای عمومی‌همه کشورها است.

«ورود به جهان دانایی محور نیاز روز افزون بشر به آموزش، همراه با عبور او از پیچیده شدن زندگی‌ها نیاز به آموختن مستقل در طول زندگی را افزایش داده است. آموزش‌ها نیمه حضوری و غیر حضوری با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات نه تنها مکمل آموزش‌های حضوری می‌باشد بلکه فرصت بی‌بدیلی را می‌توان برای روز آمد نمودن محتوا و انعطاف بخشی به روش‌های یادگیری و یاددهی به ارمغان آورد.» (الحسینی، ۱۳۸۴، ص ۱۱)

امروز حذف حصارهای فیزیکی و اجتماعی مدارس و ضرورت تداوم فرایند یاددهی- یادگیری برای طول زندگی (مادام‌العمر) و نیز نگاه تدبیرگرانه به زمان و اقتصاد ما را ناگزیر از بهره‌گیری از آموزش از راه دور می‌نماید.

۱-۱) بیان مسئله و سؤالات تحقیق

در سازمان عظیم آموزش و پرورش مدرسه رکن اساسی در تحقق اهداف است. اگرچه در قرون گذشته منابع طبیعی شامل نفت، زغالسنگ و سایر منابع طبیعی یک مزیت برای ملتها در نظر گرفته می‌شد، اما در دهه آخر قرن بیستم و به طور مشخص در قرن حاضر اینگونه منابع از معادله رقابت حذف و انسان دانا به عنوان نیروی محركه اصلی قلمداد خواهد شد بر این اساس توجه به امر آموزش اهمیتی بیش از پیش پیدا خواهد کرد و سرمایه‌گذاری برای تأمین نیروی انسانی بخش مهمی از سیاستهای راهبردی دول مختلف جهان را به خود اختصاص خواهد داد، به طوری که در فهرست بودجه خدمات همگانی ملل جهان، آموزش در مکان اول یا دوم جای دارد و در کشورهای در حال توسعه معمولاً در صدر فهرست قرار می‌گیرد (آموزش باز ترجمه علی محمودی دانشگاه پیام نور در سال ۱۳۷۹ ص ۷)

در کشور ما توسعه نیروی انسانی از اساسی‌ترین مباحث مطرح شده در برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است و تربیت نیروی انسانی یک ضرورت است آموزش حضوری به دلیل ویژگی‌های آن نمی‌تواند پاسخگوی نیاز کشور و دانش‌آموزان باشد و نظام آموزش از راه دور می‌تواند مکمل آن باشد.

در این پژوهش به مطالعه راهبردهای یاددهی و یادگیری نظام آموزشی از راه دور بر مبنای کتب مربوط می‌پردازیم این پژوهش در چهارچوب موضوع مطرح شده سؤالاتی را برای پاسخ مشخص مطرح می‌سازد.

سوال اصلی

- ۱ آیا کتاب خودآموز و کار و تمرین برای یاددهی و یادگیری دبیران و دانشآموزان مفید و مؤثر بوده است؟

سوال‌های فرعی

- ۲ آیا از نظر دبیران مطالب مکمل و تکمیلی کتاب خودآموز برای یاددهی و یادگیری کارایی لازم را دارد؟
- ۳ کتاب خودآموز و کار و تمرین تا چه حد شاگرد را به یادگیری مستقل کمک می‌کنند؟
- ۴ آیا کتاب خودآموز و کار و تمرین زبان فارسی تکیه بر دانشآموز محوری دارد؟

۱-۲) اهمیت و ضرورت موضوع

حسب ضرورت‌های اجتماعی و فرهنگی از نظام آموزش از راه دور بالاخص خودآموزهای آن در عرصه تعلیم و تربیت و بهره‌مندی از این کتاب‌ها ضمن اهمیت آموزش در آموزش از راه دور، یکی از برنامه‌های مهمی که در آموزش از راه دور دارای اهمیت و ارزش است آموزش و یادگیری است اما نباید تمرکز ما بر بزرگ‌نمایی اثرات آموزش باشد. برنامه‌های خودآموز تأثیرش از آموزش رسمی‌بیشتر نیست از آن جهت شاگردان را در آموزش به خود توانمندی می‌رساند و می‌توان همراه با آموزش مبنی بر استفاده از رسانه دیگر بر سودمندی اثر بیفزاید بخش تلویزیونی به دلیل قابلیت در دسترس بودن آن برای همه کودکان حتی اگر اثر کمی‌هم داشته در جمع می‌تواند در مقایسه با آموزش رسمی‌موجب تأثیر بسیاری باشد، برخی از برنامه‌های تلویزیونی از مصاديق مطلب است. تأثیر این برنامه‌ها را نباید نادیده گرفت و کلاً کنار گذاشت این برنامه‌ها نگرش مثبتی ایجاد می‌کند و آموزش را به طور متناسب اعتلا می‌بخشد و در واقع درصد معینی از شاگردان را قادر می‌سازد تا به طور مستقل مطالب را فراگیرند.

از ابزارهای مهم در آموزش از راه دور نیاز به مواد چاپی (کتاب‌ها) است که بتوانند مشکل عدم حضور دانش‌آموز در کلاس درس مانند آموزش حضوری را جبران کنند. در حال حاضر سه نوع کتاب در عرصه آموزش کشور دیده می‌شود.

- ۱- کتاب‌های درسی که مطابق معیارهای آموزش رسمی‌توسط آموزش و پرورش تهیه و در اختیار دانش‌آموزان و معلمان جهت تدریس قرار می‌گیرد.

۲- کتاب‌های آموزشی (کمک درسی) که جهت استفاده قشرهای مختلف دانش‌آموزان و استفاده‌های گوناگون توسط مؤسسات آموزشی خصوصی و دولتی تهیه و به بازار عرصه می‌گردد. بدیهی است این نوع کتابها به عنوان مکمل کتاب‌ها درسی و آموزش‌های حضوری طراحی گردیده است.

۳- کتاب‌های خودآموز: کتاب‌های خودآموز به گونه‌ای طراحی، تألیف و آماده‌سازی می‌گردند که خواننده قادر باشد فعالیتهای یادگیری را به تنهایی انجام دهد. چرا که در برنامه‌های آموزشی رسمی و غیررسمی کتاب محور، فرایند تدریس و یادگیری که تعامل دوطرفه بین معلم و فراغیر را شامل می‌شود. در میان نیست و خواننده به تنهایی در نقش آموزشگر و آموزنده ظاهر می‌شود. لذا این اصطلاح در محافل علمی در موقعی بکار می‌رود که یادگیرنده بدون نظارت مستقیم معلم به انجام فعالیتهای یادگیری دست می‌یابد. با گسترش کتاب‌های خودآموز در تدوین آنها از اصول و راهبرهای ویژه‌ای پیروی می‌شود، قطعاً استقبال فراغیران و به ویژه جامعه هدف، (بازماندگان از تحصیل و بزرگسالان) از کتاب و کتاب‌خوانی افزایش می‌یابد و به این ترتیب شاخص و درجه موفقیت برنامه‌های آموزشی، آموزش از راه دور مبتنی بر کتب خودآموز بالاتر می‌رود. بنابراین موفقیت این نوع آموزش در گروه توجیه مناسب مخاطبان و آشنا ساختن آنها در جهت استفاده صحیح از این گونه کتاب‌ها است. لذا لازم است در مقدمه این کتاب‌ها پیش‌بینی‌های لازم در توجیه مخاطبان بعمل آید. (رحیمی، سال ۱۳۸۴، ص ۲۷۰)

کتاب‌های خودآموز تقریباً از ساختار زیر بهره‌مند هستند:

الف- واحدهای پیش از متن مانند. راهنمای مطالعه اهداف یادگیری و...

ب- واحدهای یادگیری متن کتاب مانند هدفهای یادگیری- شرح مطالب- محتوا و...

ج- واحدهای پس از متن مانند: خلاصه اهم مطالب کتاب- واژه‌نامه و اصطلاح نامه

(رحمی، ۱۳۸۴، ص ۲۷۱)

آموزش و پرورش، با استفاده‌ی تلفیقی از تمام روش‌های آموزشی رایج (حضوری)، کتاب پایه (نیمه‌حضوری) و دیداری شنیداری و رایانه و شبکه (غیرحضوری) کوشش می‌کند تا روش‌های نظام تعلیم و تربیت را با شرایط فراغیران هماهنگ، و خدمات آموزش همگانی را بیش از پیش فراهم نماید. (ذوق‌القاری، ۱۳۸۴، ص ۳)

گروه تأليف کتاب درسی منابع اصلی نیاز دانش‌آموزان، جامعه، موضوع درسی را مورد مطالعه قرار می‌دهند نتایج این تحقیق می‌تواند نشان دهد که کتاب‌های خودآموز می‌تواند در صد بالایی از نبود بصورت حضوری را حل کند و یادگیری مستقل را که خواسته خودآموز می‌باشد در آنها بوجود آورد.

خودآموز کتابی است برای بهتر آموختن. شکل و قالب کتاب‌های خودآموز: در این کتب موارد ذیل رعایت شده است که سبب می‌شود دانش‌آموزان با مطالعه و همچنین حضور در کلاس‌های رفع اشکال بتوانند مطالب را بهتر یاد بگیرند با بررسی‌های به عمل آمده در نمرات این دانش‌آموزان همچنین گفتگو با دبیران و دانش‌آموزان رضایت نسبی آنان همراه بوده است. و تأثیر